

Poesia i veritat de Salvador Oliva

Teresa Costa-Agramunt / *Eix Diari*

Poesia i veritat (Edicions de 1984) recull una tria selecta de les classes que Salvador Oliva va impartir a la Universitat de Girona (on ha exercit fins al 2013) en la seva assignatura *Estudi lingüístic de les obres literàries*.

Del professor Salvador Oliva (Banyoles, 1942), llicenciat en Filologia Romànica, cal destacar el seu mester de crític literari, traductor i divulgador de l'art poètica. En la seva tasca intel·lectual hi sobresurt la traducció dels sonets de Shakespeare, així com cal posar en valor un dels seus llibres de referència: *Introducció a la mètrica* (1986, i reeditat el 2000). Com a jove poeta, Salvador Oliva va estar vinculat a l'anomenat Grup de Girona, que, com alguns lectors potser recordaran, estèticament es contraposava al Grup del Mall (una de les figures més importants del qual va ser Maria-Mercè Marçal). Amb tot aquest bagatge, que no és poc, Salvador Oliva ha volgut pouar a fons en la veritat de la poesia, que, per força, és un espai obert, un fet sempre canviant. Per aquest motiu ha estudiat el fet poètic tot diferenciant l'apreciació subjectiva d'una obra poètica amb les qualitats objectivables de la forma amb què aquesta es presenta. Oliva diu que aquestes qualitats objectivables són les úniques que té en compte el temps, al capdavant el crític més sever i més implacable de tots. ¿El pas del temps s'encarrega de destriar el gra de la palla, no sempre visible als ulls dels lectors coetanis dels autors? No sempre, al meu parer. Som, això sí, en el terreny de l'utopia perquè potser és el que es voldria.

Però tornem a l'estudi. Per fer-nos una idea de les qualitats objectivables d'un poema, Oliva ofereix les seves lliçons-reflexions. Així, en la part central del seu llibre trobem l'anàlisi acurada de disset poemes d'autors diversos: Shakespeare, Verlaine, Carner, Riba, Foix, Ferrater, Cernuda, Gil de Biedma. Lliçons de poètica que són exemples vius de les tres formes d'estudiar un poema, segons Oliva: la forma exterior, la intermèdia i la interior.

Recomano la lectura pausada d'aquestes lliçons de Salvador Oliva, metabolitzar-les a poc a poc per treure'n profit, i dedicar una atenció especial a la part final de *Poesia i veritat*: és on l'autor explica potser el que més m'interessa com a autora: com capir el valor d'una obra. Valor que, com no podria ser d'una altra manera, acaba sent una cosa indefinible. Per més que es vulgui, la veritat no és un valor absolut ni pot ser conceptuat d'aquesta manera. La veritat, com la vida, sempre es fa escàpola.

En el seu discurs, Salvador Oliva esmenta Northrop Frye, que diu: *Quan analitzem la literatura parlem de literatura; però quan la valorem, parlem de nosaltres mateixos*. Llegim, certament, des dels propis referents i experiència i aquest fet determina una veritat personal i, per tant, relativa. Per això, amb criteri ponderat, Salvador Oliva recull també unes paraules de Gabriel Ferrater que, com el mateix Oliva, s'expressava des de la seva doble condició de professor i de poeta: *Una crítica científica no podrà dictaminar sobre el valor de les obres d'art*. I més endavant: *L'objectivitat del judici de valor es dona exclusivament en relació al present*.

Així, doncs, la veritat d'una obra poètica està més enllà del seu estudi formal. Ara anem bé, perquè no poques vegades ens trobem davant d'un misteri impenetrable. Les qualitats objectivables d'una obra la fan candidata a travessar airosa el pont del temps, potser sí; però la valoració d'últim moment es dona en el temps present, i cada generació en té un, de temps present, i amb els seus gustos estètics, o el que encara és més determinant, almenys en els últims temps: les ideologies!

Escriu Salvador Oliva: *És del tot sabut que les obres d'art que es mantenen, les que desafien el pas del temps, són aquelles que continuen interessant a cada nova generació.* A la qual cosa cal afegir l'imprescindible: que les obres estiguin a l'abast i que s'hagin inclòs en el paisatge literari del moment que, com és natural, està constituït per moltes veus, molts estils, moltes anades i vingudes en la tradició, fins i tot per subvertir-la, com hem vist en els darrers dos-cents anys.

És clar que sempre queda l'esperança que obres amagades puguin ser redescobertes sota les pedres... Sempre hi ha hagut intrèpids mentals que han anat a contracorrent de l'ortodòxia, que no es fien ni un pèl dels mandarins de torn. Al capdavall, adquirir criteri propi és creatiu, com creatiu és transitar camins heterodoxos, aventurar-se per camins intel·lectuals atractius, desbrossar el bosc a la recerca de llums incògnites. El món ha avançat així. *El que ara ens importa, tanmateix, és acceptar que la fluctuació dels valors no és absoluta,* diu el professor Oliva. És el que he dit més amunt de la veritat en sentit genèric. Per aquesta raó, la veritat demana ser descoberta a cada instant, i la veritat de la poesia no és una excepció per allò que té de misteriosa, d'il·limitada, d'inassolible.